

References:

1. Order 488 (1993) Honouring of commitments entered into by new member states URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=13691&lang=en> (Last accessed: 19.04.2021).
2. Declaration on compliance with commitments accepted by members states of the Council of Europe (Adopted by the Committee of Ministers on 10 November 1994 at its 95th Session) URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=525835&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383> (Last accessed: 19.04.2021).
3. Hnatovskyy M. M. Yevropeyskyy pravovyy prostir. Kontseptsiya ta suchasni problemy: monohrafiya. Kyivskyy natsionalnyy universytet imeni Tarasa Shevchenka, Instytut mizhnarodnykh vidnosyn. Kyiv: Promeni, 2005. 224 p.
4. CM(2006)100 final, Monitoring Group (GT-SUIVIAGO) – 7th Progress report (Adopted at the 971st meeting of the Ministers’ Deputies on 12 July 2006) URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1017441&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383> (Last accessed: 19.04.2021).
5. AS/Mon(2008)10 rev, Honouring of obligations and commitments by Azerbaijan, 18 March 2008 URL: http://www.assembly.coe.int/CommitteeDocs/2008/20080318_amondoc10r.pdf (Last accessed: 19.04.2021).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-73>

**IMMUNITET PAŃSTWA –
UCZESTNIKA STOSUNKÓW CYWILNOPRAWNYCH**

Babina W. A.

*Kandydat nauk politycznych,
doktor habilitowany w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Prawa
Politechniki Odeskiej
Odessa, Ukraina*

Popazowa M. S.

*Studentka II roku Wydziału Humanistycznego
Politechniki Odeskiej
Odessa, Ukraina*

W związku z aktywnymi procesami współpracy gospodarczej, politycznej i kulturalnej znacznie rozszerzył się zakres udziału państw zarówno w stosunkach prawa prywatnego, jak i publicznego, skomplikowanych

elementem obcym. Na wszystkie te wielkoskalowe relacje wpływa jedna z najważniejszych instytucji międzynarodowego prawa prywatnego – instytucja immunitetu państwa.

Immunitet państwa jest zasadą prawa międzynarodowego wynikającą z zapewnienia niezależności państwa, dla zrozumienia której jej natura ma ogromne znaczenie.

W słownikach termin „immunitet» jest najczęściej rozpatrywany w znaczeniu biologicznym i prawnym. Termin ten pochodzi od łacińskiego *immunitas* (*immunitatis*), co oznacza wyzwolenie od czegoś, nienaruszalność, niezależność [1, s. 698]. Pod względem prawnym termin „immunitet» był znany w starożytnym Rzymie i odnosił się do zwolnień z podatków lub obowiązków obywatelskich, w tym pełnienia służby wojskowej na stałe lub na określony czas, nadawanych jednostce, kategorii społecznej lub społeczności przez Senat, a później cesarza.

Następnie instytucja immunitetu prawnego została przekształcona, a niektóre jej aspekty ukształtowały instytucję immunitetu państwowego. Należy zauważyć, że początkowo immunitet państwa opierał się na niezależności i podlegał głównie prawnym zwyczajom. Jednym z takich zwyczajów jest zasada *comitas gentium*. Przypominamy sobie jedno z pierwszych orzeczeń sądu holenderskiego z 1688 roku, które tylko potwierdziło istnienie legalnych zwyczajów. W decyzji uznano immunitet obcego państwa: trzy hiszpańskie okręty wojenne zostały zatrzymane w obcym porcie w związku z prywatnymi roszczeniami wobec hiszpańskiego króla, ale aresztowanie zostało zniesione i uznane za nielegalne, ponieważ naruszało zasady grzeczności wobec obcej suwerenności. Innym przykładem jest orzeczenie Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych z 1812 r. w sprawie „*The Schooner Exchange v. M'Faddon*«, który wskazywał na istnienie międzynarodowego zwyczaju prawnego: „Ta pełna równość i absolutna niezależność suwerenów i tych wspólnych zainteresowań, zachęcanie ich do wzajemnych stosunków, a także wzajemna wymiana dobrych usług zapoczątkowała różnorodność spraw sądowych, że każdy suweren odmawia wykonywania części tej pełnej, wyłącznie terytorialnej jurysdykcji, która jest uważana za własność każdego państwa».

Opierając się na doktrynie międzynarodowego prawa prywatnego, możemy wyróżnić 5 głównych elementów immunitetu państwa:

- immunitet sędziowski (immunitet jurysdykcyjny) – państwo nie podlega bez jego zgody jurysdykcji sądu państwa obcego;
- immunitet bez uprzedniego zabezpieczenia roszczenia – zakaz stosowania jakichkolwiek środków w celu wstępnego zabezpieczenia roszczenia;

– immunitet od wykonania orzeczenia sądu zagranicznego – zakaz wydawania środków przymusu na wykonanie orzeczenia sądu (arbitrażu) przez organ państwa obcego;

– immunitet majątkowy państwowy – nienaruszalność majątku państwowego znajdującego się na terytorium państwa obcego;

– immunitet umów państwowych – do umów zawieranych przez państwo i osobę fizyczną lub prawną prawo państwa powinno mieć zastosowanie, jeżeli nie ma innych umów [2, c. 658].

Należy zauważyć, że istnieją dwie podstawowe koncepcje odporności państwa – absolutna i funkcjonalna (ograniczona).

Ze względu na koncepcję absolutną państwo ma prawo do pełnego korzystania z immunitetu, ze wszystkimi jego elementami, co dotyczy wszelkiej działalności i majątku państwa. Koncepcja ta opiera się na zasadzie równości państw, zgodnie z którą państwo nie może sprawować swojej jurysdykcji nad innym państwem obcym (*par in parem non habet jurisdictionem*). Immunitet absolutny, choć może służyć jako środek ochrony państwa, ale jego stosowanie może negatywnie wpływać na relacje innych państw, co nie zapewni funkcjonowania gospodarki. Pojęcie odporności funkcjonalnej (ograniczonej) jest narzędziem uniwersalnym. Koncepcja ta oparta jest na zasadach prawa prywatnego, co oznacza, że w państwie w relacji, w której nie ma podporządkowania, strony muszą być równe [3, c. 317].

Jeśli chodzi o umowy, istnieją 3 umowy: Konwencja brukselska o ujednoczeniu niektórych zasad dotyczących immunitetu statków państwowych z 10 kwietnia 1926 r., Europejska konwencja o immunitecie państw (1972 r.), Konwencja ONZ o jurysdykcji państw i ich własności (Konwencja Narodów Zjednoczonych o immunitetach jurysdykcyjnych państw i ich własności). Jest za wcześnie, aby mówić o istnieniu wspólnej konwencji, ale widać trend, że wszystko idzie do pojawienia się takiego aktu.

W wyniku globalizacji i rozwoju ponadnarodowych organizacji międzynarodowych rola państw stopniowo się zmienia. Istnieją pewne różnice między politycznym, gospodarczym i prawnym rozumieniem suwerenności na obszarach dotkniętych regionalizacją i globalizacją. W dzisiejszym świecie niezależność państw może być ograniczona ich zobowiązaniami lub delegowana w określonych ramach organizacjom międzynarodowym na podstawie dobrowolnie podpisanych i ratyfikowanych przez parlamenty narodowych traktatów.

Zatem historyczną podstawą doktryny i praktyki przyznawania immunitetów jurysdykcyjnych w prawie międzynarodowym są podstawowe zasady, które są właściwe każdemu państwu – zasada suwerennej równości i niezależności państw. Praktyka sądowa, zwyczaje prawne, międzynarodowe umowy prawne i prawo krajowe są źródłami immunitetu państwowego.

Literatura:

1. Grafsky V. G. Ogólna historia prawa i państwa: Podręcznik dla uniwersytetów. Moskwa, 2003, 744 s.
2. Międzynarodowe prawo prywatne / red. Dmitrieva G.K. 2nd ed., Poprawione i uzupełnione. Moskwa. 2004, 688 s.
3. Druzhenko Yu.M. Główna doktryna immunitetu państwa // Czasopismo Uniwersytetu Prawa w Kijowie: ukraińskie naukowo-teoretyczne czasopismo / Kijowski Uniwersytet Prawa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, In-t of Powers and Laws. V.M. Korecka Narodowa Akademia Nauk Ukrainy. Kijów, 2010, S. 317–320.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-074-2-74>

**ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ЗАХОДІВ ЄС
ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Веригенко Д. І.

студентка III курсу

Університету державної фіскальної служби України

Гончаренко М. В.

студентка III курсу

Університету державної фіскальної служби України

Кот Ю. В.

студентка II курсу

*Університету державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

Світ зіткнувся з беспрецедентною кризою, основу якої заклала надзвичайна ситуація в сфері охорони здоров'я. Пандемія COVID-19 – глобальний виклик для держав, який потребує термінових, глобальних заходів з боку міжнародного співтовариства. У зв'язку з великою кількістю хворих на коронавірус та зважаючи на стрімке поширення хвороби, більшість держав світу здійснили низку профілактичних та протиепідемічних заходів із запобігання поширенню COVID-19. Серед них – здійснення додаткових обмежень деяких груп прав (економічних, соціальних і культурних тощо). Так, в межах Європейського Союзу було